Lietuvos etnokosmologijos muziejus

Lietuvos etnokosmologijos muziejus – Lietuvos observatorija ir muziejus Molėtų rajone, netoli Kulionių kaimo, prie Želvų ežero, apie 70 km į šiaurę nuo Vilniaus arba apie 12 kilometrų į šiaurės rytus nuo Molėtų - netoli nuo magistralės Vilnius - Utena.

Lietuvos etnokosmologijos muziejus

Turinys

Istorija
Muziejus
Šaltiniai
Nuorodos

Kosminiai muziejaus pastatai

Istorija

1969 m. Molėtų rajone, 12 km nuo Molėtų, ant Kaldinių kalvos 200 m aukštyje virš jūros lygio, pastatyta nauja Molėtų astronomijos observatorija. Lietuvos etnokosmologijos muziejaus idėjos autoriai – Molėtų astronomijos observatorijos personalo vadovas dr. Gunaras Kakaras ir Puslaidininkių fizikos instituto vyr. mokslinis bendradarbis dr. Libertas Klimka, sumanę susieti etnologiją su astronomija per lietuvių tautos sąsajas su dangumi, Saule, Mėnuliu, žvaigždėmis ir sudaryti galimybę eiliniams žmonėms, ne mokslininkams, pamatyti žvaigždžių pasaulio vaizdus pro teleskopą, išgirsti atsakymus į juos jaudinančius klausimus. 1978 m. minint 125-ąsias senosios Vilniaus universiteto astronomijos observatorijos metines, L. Klimkos iniciatyva Molėtų astronomijos observatorijos viename teleskopo bokšto aukšte atidarytas visuomeninis muziejus, kur be pagrindinių eksponatų, senosios Vilniaus observatorijos teleskopų, jau buvo pirmieji etnografiniai eksponatai vienu ar kitu aspektu atspindintys tautos ryšį su Dangaus pasauliu.

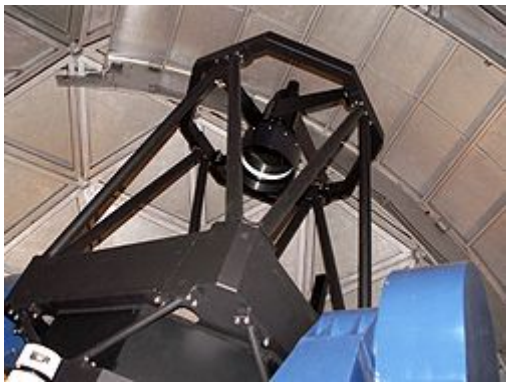
80 cm teleskopas

Baigus observatorijos gyvenvietės statybas pagal architekto Vytauto Lisausko projektą iškilo vadinamasis „specialios paskirties astronominis paviljonas“ – muziejus. Vieta jam buvo parinkta ant atskiros, toliau nuo observatorijos esančios kalvos, šalia Kulionių piliakalnio. Kartu su muziejaus pastatais ir koncepcija gimė ir pavadinimas etnokosmologija – lietuvių tautos subrandintas virš mūsų esančio pasaulio modelis, bendravimo su juo nuostatos ir pagarba jam, kaip pagrindinis išeities ir tolimesnės plėtros taškas žmogaus ryšių su Kosminiu pasauliu panoramoje.

Savaitraštyje „Literatūra ir menas“ buvo paskelbtas programinis straipsnis apie etnokosmologiją, kaip naują kultūros ir mokslo fenomeną. 1990 m. kovo 15 d. Lietuvos mokslų akademijos prezidiumo nutarimu įsteigtas[1] Etnokosmologijos muziejus, kaip atskiras eksperimentinės laboratorijos „Eksma“ padalinys. Vėliau, Mokslų akademijos teikimu Etnokosmologijos muziejaus steigėju tapo Kultūros ir švietimo ministerija, o muziejus gavo naują pavadinimą – Etnokosmologijos centras. Ministeriją išskaidžius į dvi Etnokosmologijos centras perėjo Kultūros ministerijos žinion, o 1995 m. sugrąžintas pirminis pavadinimas ir muziejus tapo respublikinės kategorijos Lietuvos etnokosmologijos muziejumi. 1997 m. rugsėjo 17 d. Etnokosmologijos muziejuje paleistas pirmasis „Zeiss“ firmos muziejaus teleskopas. 2003 m. Etnokosmologijos muziejus įteisino pastatus ir žemę, ant kurių jie stovi.

Laimėtų „Phare 2000“ ir „Phare PPF“ konkursų rezultatas buvo muziejaus architektūrinė idėja, projektas ir pradėti statybos darbai. 2007–2008 m. atlikta muziejaus rekonstrukcija, kuri buvo finansuojama pagal Europos Struktūrinių fondų paramos sutartį „Lietuvos etnokosmologijos muziejaus turistinio komplekso paslaugų plėtra“. Biudžetą sudarė 22,317 mln. litų, iš kurių 2,67 milijonų skyrė ir Lietuvos kultūros ministerija. Statybai ir rekonstrukcijai skirta 19,942 milijonų litų. Projekto autoriai Ričardas Krištapavičius ir Andrius Gediminas Gudaitis. Statybos ir rekonstrukcijos darbus atliko UAB „Mitnija“. Kartu nupirktas modernus, Riči-Kretjeno sistemos 80 cm skersmens lankytojams skirtas teleskopas, vaizdo ir garso aparatūra.[2]

Muziejus

Pagrindinis Lietuvos etnokosmologijos muziejaus uždavinys yra rinkti, kaupti, sisteminti, saugoti, moksliškai tyrinėti ir teikti lankytojams informaciją apie žmogaus ir žmonijos santykį su Kosminiu pasauliu. Muziejų sudaro trys dalys:

- Požeminė galerija su penkiomis salėmis, kuriose etnokosmologijos žinios pateikiamos ekspozicijose etnologiniu, mokslo istorijos, filosofiniu, astronominiu požiūriais. Paskaitos metu supažindinama su etnokosmologijos idėja ir svarbiausiomis temomis, skaitmeniniai kosmoso vaizdai, atlikti geriausiais pasaulio teleskopais ir kosminių aparatų fotokameromis, demonstruojami salėje.
- Observatorijos bokštas su 80 cm teleskopu, įrengtas 40 m aukštyje, kuriuo naktį žiūrima į žvaigždes.
- Speciali naktinė programa: įdomiausių naktinio dangaus objektų stebėjimai pro 40 cm skersmens teleskopą, naktinio dangaus atspindžiai lietuvių etninėje kultūroje.
- Dieną apylinkių apžvalga iš 30 metrų aukštyje esančios apžvalgos aikštelės[3].
- Lauko ekspozicija.

Apžvalgos aikštelė

Saulės teleskopai

Etnokosmologinė ekspozicija

Etnografinė ekspozicija

Lietuviškas kalendorius

Runų kalendorius

Mažasis teleskopas

Puošybiniai elementai šalia muziejaus

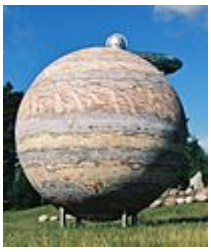

Muziejaus aplinkos elementas

Pastatas, per kurį patenkama į muziejų

Šaltiniai

1. Lietuvos muziejai (http://www.muziejai.lt/moletai/etnokosmologijos_muziejus.htm)
2. Ateinančioms kartoms – analogų pasaulyje neturintis muziejus. Voruta, 2009 m. kovo 7 d., Nr. 3 (669)
3. etnokosmomuziejus.lt / Pakilimas į apžvalgos aikštelę (http://www.etnokosmomuziejus.lt/lt/pakilimas-i-apzvalgos-aikstele/)

Nuorodos

- Etnokosmologijos muziejus (http://www.etnokosmomuziejus.lt)

- Lietuvos etnokosmologijos muziejaus panorama (http://turizmas.info/aplankyk/lietuva/kulioniu/lietuvos-etnokosmologijos-muziejus/146/296Urg)

Vikiteka

Rodomas puslapis "https://lt.wikipedia.org/w/index.php?title=Lietuvos_etnokosmologijos_muziejus&oldid=5814120"

Šis puslapis paskutinį kartą keistas 10 birželio 2020 09:38.

Tekstas pateikiamas pagal Creative Commons Attribution/Share-Alike Licenciją; gali būti taikomos papildomos sąlygos. Detaliau – Terms of Use .